

SERIÁL
FEMME
FATALE
54. DÍL

PATTI SMITH

TEXT VERONIKA BEDNÁŘOVÁ

CO SE STANE, KDYŽ FATÁLNÍ ŽENA ZESTÁRNE? NIC. JEJÍ UNIKÁTNÍ ŽIVOTNÍ STORY ZŮSTANE STEJNĚ INSPIRATIVNÍ, JAKO KDYŽ BYLA MLADÁ.

Spíš víc. Příběh punkové básnířky a rokenrolové hvězdy PATTI SMITH je o tom, jak šla jedna obyčejná holka za svým snem. Před třemi týdny oslavila sedmdesátku.

PUNKOVÁ BÁSNÍŘKA

ŽE BUDE UMĚLKYNÍ, se rozhodla ve čtrnácti, když se zamilovala do fotky francouzského prokletého básníka Arthura Rimbauda. Připadal jí „roztomilý“ a vůbec nevadilo, že je už dávno mrtvý. Milovala jeho verše a uctívala ho jako božstvo. Až do doby, než objevila básníka živého – Boba Dylana.

Svůj celoživotní niterný vztah k Dylanovi potvrdila loni v prosinci, když za něj v podstatě převzala Nobelovu cenu. Na slavnostním večeru zazpívala jeho *A Hard Rain's A-Gonna Fall* z roku 1962, ale ve druhé sloce se do veršů tak nějak zamotala. „Promiňte, jsem nervózní,“ řekla před celým světem a mezinárodní obecenstvo ve Stockholmu se roztleskalo. Patti Smith pak druhou sloku začala napůl zpívat a napůl recitovat znovu, důstojně, pečlivě... A lehce autisticky.

BUDUJ SVÉ DOBRÉ JMÉNO

„Když jsem na scéně, necítím se ani jako žena, ani jako muž. To, jak se cítím, není v lidském slovníku. Je to pro mě nadpozemská zkušenost,“ řekla kdysi a dala jasně najevo, že jako umělkyně necítí žádná genderová omezení.

Přesto je zažila. První osudové zkoušky na sebe nenechaly dlouho čekat: jako devatenáctiletá otěhotněla s mladším, nezkušeným chlapcem. Dítě sice porodila, ale dala je k adopci, protože věděla, že by se o ně nedokázala postarat.

Ve dvaceti, v roce 1967, se vykašlala na pedagogickou školu a odešla do New Yorku, v čemž jí tolerantní a svobodomyšlní rodiče nebránili. Věděli, že v New Jersey, kde vyrůstala jako nejstarší ze čtyř dětí, není kromě knih v jejich knihovně nic. Žádná kultura.

Patti v New Yorku nejdřív trochu poslouchala rock, trochu psala básně, trochu dramata, trochu články do kultovního časopisu *Rolling Stone*. Sedm let se ale živila jako prodavačka v newyorských knihkupectvích. Na žádnou velkou díru do světa to nevypadalo.

Zakrátko se ale seznámila se skupinou umělců – Jimi Hendrix, Janis Joplinová, básníci Gregory Corso a Allen Ginsberg. Patří k nim i spisovatel William Burroughs, duchovní otec beatníků a autor termínu heavy metal. Jednou, když si Patti zase stěžovala, že nemá peníze, jí řekl: „Hlavně si buduj dobré jméno.“ – „Vůbec jsem nechápala, jak to myslí, vždyť se jmenuju Smith,“ vzpomínala Patti ironicky o mnoho let později.

Divoká sedmdesátá. I dnes ale Patti tvrdí: „Starám se o děti a věším prádlo, ale pořád ještě jsem ta holka, která dokáže prokopnout reprobrednu.“

Patti Smith Group v době své největší slávy. Vpravo Ivan Král.

Záhy ale pochopila, co myslel: aby se kvůli penězům nezaprodala ničemu, co nechce dělat, a aby to, co dělat chce, dělala pořádně – sláva i peníze pak přijdou samy. Je to jedna z věcí, kterou zpěvačka radí mladým lidem dodnes: „Mějte děti, jestli chcete. Nebo třeba chraňte životní prostředí. Žijte v lese nebo si otevřete malou pekárnu. Nebo pište kriminální seriály. Ale dělejte to pořádně!“ řekla na dánském festivalu Louisiana Literature v roce 2012.

STARÁ ZNÁMÁ PATTI

V 70. letech se Patti stala hvězdou. V osmdesátkách se stáhla do ústraní, vychovala dvě děti, v krátké době pohřbila manžela, rodiče i bratra a po letech se pak znovu vrátila na pódium.

Několikrát hrála v Praze, naposledy předloni v beznadějně vyprodané pražské Arše, když slavila 40. výročí od vydání debutového alba *Horses*. To mělo mimochodem zásadní vliv třeba na vznik skupiny R.E.M.; když totiž *Horses* v roce 1976 slyšel teenager Michael Stipe, řekl si, že přesně takovou „no bullshit“ hudbu chce dělat – R.E.M. založil o čtyři roky později.

„Byli jsme neviní a nebezpeční jako děti, které pádí přes minová pole,“ řekla o sobě a svých generačních družích v Arše. Při písni *Elegie* vzpomenu na několik z nich, kteří závod minovým polem nezvládli: třeba na bývalého kytaristu Rolling Stones Briana Jonese. Kytaristu Jimího Hendrixe. Členy punkové legendy Ramones. Svého zesnulého manžela, kytaristu

kapely MC5 Freda Smithe, s nímž má dvě děti, syna Jacksona a dceru Jesse.

Nesmazatelnou stopu s voláním po „revoluci“ zanechala v Česku na rockovém festivalu v Trutnově v roce 2014, pražské Centrum výtvarného umění DOX ji v roce 2010 představilo jako jednu z ikon newyorské bohémy na výstavě o manhattanském hotelu Chelsea, kde bydlela společně s fotografem Robertem Mapplethorpem, hned vedle jejich milovaného básníka Dylana Thomase. Jednou se tam setkali se Salvadorem Dalím.

Napsala taky několik knih, český vyšly jako *Korálové moře* (1998) nebo *Sbírání vlny* (2012). Především je tu ale slavná autobiografie *Jsou to jen děti* (*Just Kids*, 2011), podle

kteří teď vzniká televizní seriál kanálu Showtime.

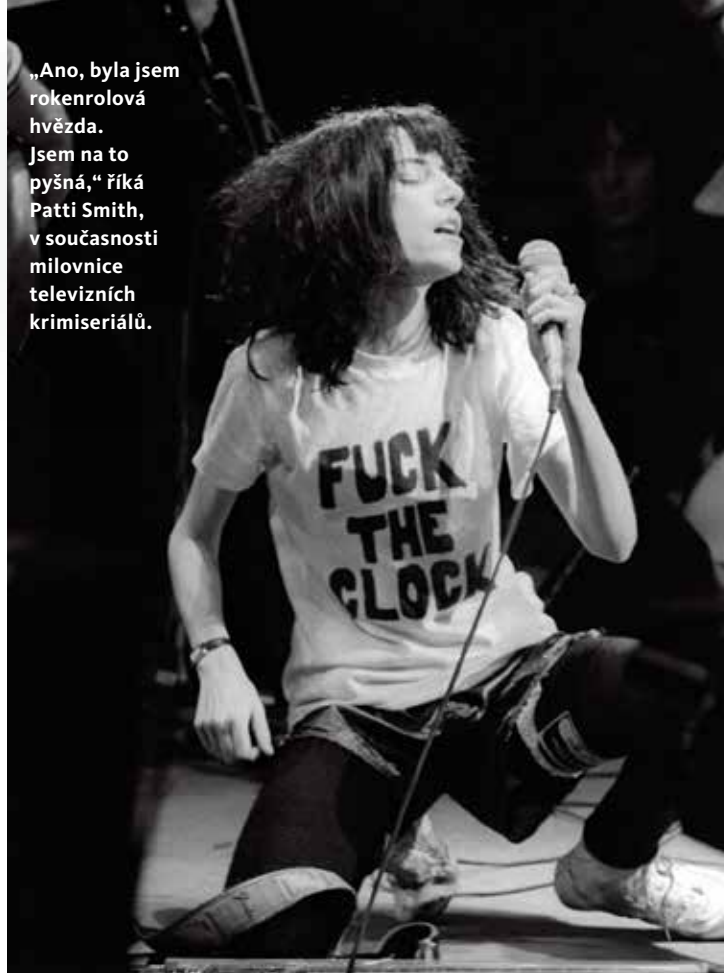
Naposledy vydalo nakladatelství Dokořán v překladu Lýdie Kárníkové její vzpomínkovou knihu *M Train* (2016), což je zvláštní, smutná a krásně napsaná meditace o stárnutí a samotě, zrychlená jen kofeinem. Káva je totiž jediná droga, která Patti zbyla. Dokáže prý vypít čtrnáct šálků denně, aniž kvůli tomu špatně spí.

„Hubená malá divoška ve špinavém tričku a plná energie,“ jak na ni nedávno zavzpomínal český hudebník Ivan Král, jenž s její kapelou v letech 1975–1979 hrál a který se autorsky podílel na několika jejích písních (např. *Birdland*, *Pissing in a River* či *Dancing Barefoot*), byla totiž osudová právě v tom, jak obrovské množství energie vyzařovala, kolik lidí dokázala ovlivnit a dodat jim jistotu, že jsou opravdu dobří. Slovy Ivana Krále: „Její nezastavitelný drajv dodával kapele takové sebevědomí, že jsme mohli dobýt cokoli.“

ROBERT BYL JEJÍ MÚZA

O jejím přátelství i vztahu s fotografem Robertem Mapplethorpeem toho bylo napsáno mnoho, a to včetně zmíněné autobiografie *Just Kids*. Seznámili se v New Yorku krátce po jejím příjezdu. I díky němu se Patti postupně dostala od poezie k písňovým textům, ke skládání písní, k hraní na kytaru a ke zpěvu. Na rozdíl od Roberta se vyhýbala drogám, protože měla strach z jehel, až později zkoušela trávu a hašiš, často však paradoxně vypadala jako sjetá a nikdo jí nevěřil, že nic nebere. Několikrát zkusila hrát divadlo, než zjistila, že na to nemá, nicméně vystupování před obecenstvem ji uspokojovalo.

Robert v průběhu vztahu – i přes obrovské duševní souznění s Patti – zjistil, že je skutečně na muže, že se jeho homosexualita nedá, jak si Patti myslela, „vyléčit“. Později měl milence Davida, tentokrát už se o tom lidé dozvěděli. Milence měla i Patti, jedním z nich byl později zásadní americký dramatik a režisér Sam Shepard, napsali spolu hru *Ústa hovboje*. Desátého února 1971 měla Patti první veřejné čtení básní a sklídila úspěch. V říjnu 1972 se Patti a Robert definitivně rozešli, přáteli však zůstali. Patti vyšla první kniha básní, sestavila kapelu a v roce 1975 vydala album *Horses*. Autorem slavné fotografie na přebalu desky je... Robert Mapplethorpe.

„Ano, byla jsem rokenrolová hvězda. Jsem na to pyšná,“ říká Patti Smith, v současnosti milovnice televizních krimiseriálů.

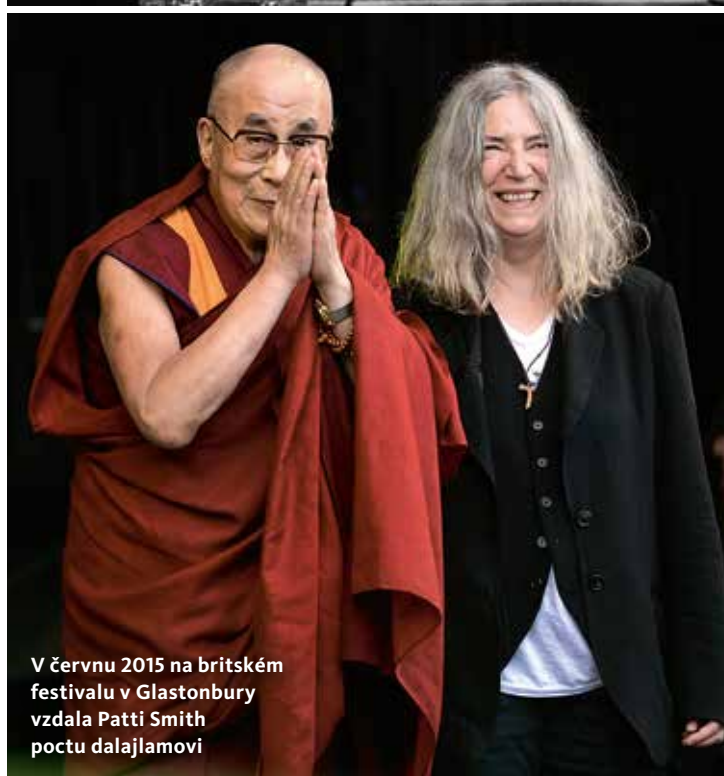
FOTO PROFIMEDIA.CZ (2x)

1989; pozn. red.). Že by z toho byl nadšený. A já bych byla nadšená z něj. Je to věc, kterou jsem nikdy s nikým jiným nezažila. Pokud někoho takového v životě potkáte, nevdávejte se ho. Nikdy.“

Ano, chcete-li poznat člověka, zeptejte se ho, jaké autory má rád. Zde je soukromý list „seriózní romantičky“ Patti Smith: Frida Kahlo, americká básnířka Sylvia Plathová, která, když jí bylo třicet, strčila hlavu do trouby, zatímco vedle v pokoji spaly v postýlkách pokojně její dvě děti. Dále je tu fiktivní postava Sarah Lindenové ze seriálu *The Killing* (*Zločin*), což je americký remake švédského originálu. A pak hlavně francouzští básníci a dramatici, třeba Arthur Rimbaud a Jean Genet.

Právě vydaná kniha *M Train* je proto hlavně cestopis, protože Patti Smith za svými idoly cestuje, ať jsou živé, nebo mrtvé; bere nás s sebou k hrobu básnířky Sylvie

IVAN KRÁL: „BYLA TO HUBENÁ MALÁ DIVOŠKA VE ŠPINAVÉM TRIČKU A PLNÁ ENERGIE. JEJÍ DRAJV DODÁVAL KAPELE SEBEVĚDOMÍ.“

V červnu 2015 na britském festivalu v Glastonbury vzdala Patti Smith poctu dalajlamovi

V roce 1978 uspořádali Patti a Robert jedinou společnou výstavu. O rok později se zpěvačka rozešla s muzikantem Allenem Lanierem a zakrátko se odstěhovala do Detroitu za Fredem Smithem, vdala se za něj a porodila dvě děti...

Na jejím vztahu s excentrickým fotografem je dnes podle ní zásadní tohle: „Bylo to bezpodmíneč-

né přátelství. Náš vztah byl něco mnohem hlubšího než jen sex. Měli jsme nesmírnou, vzájemnou víru v toho druhého a to zvětšovalo naše tvůrčí možnosti. Dodnes, když něco dělám, dokážu se dostat do stejného stavu jako kdysi, když byl u mě Robert. Věřím, že by se to, co dělám, zdálo Robertovi užasné i dnes (*Mapplethorpe zemřel v roce*

Plathové, do Tokia za textem nejslavnějšího japonského spisovatele Harukiho Murakamih... Navštívíme s ní taky Casa Azul, modrý dům malířky Fridy Kahlo v Mexiku, protože celý život toužila být jako Frida – „múza i tvůrkyně zároveň“.

Mluví i o cestě do Francouzské Guyany, kam jela s manželem, aby odtamtud přivezla několik kamínků z vězení, kde toužil sedět francouzský tvůrce absurdního dramatu Jean Genet. „Věděla jsem, že se Jean Genet toužil podívat do vězení v Saint-Laurentu. Chtěl vidět místo, kde lidi doopravdy trpěli. On už se tam nestihl dostat, tak jsem to udělala za něj,“ zavzpomínala na obdivovaného autora.

V *M Train* také poprvé slyšíme příběh Pattiina manželství s kytaristou Fredem Smithem, který zemřel roku 1994 ve 44 letech na selhání srdce, jemuž ale předcházela poklidný život. „Nemám na srdci velký příběh rokenrolového života, sexu a drog,“ řekla k tomu. „Možná mám ale lepší příběh.“